

УДК 631.162:338.434

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Чкан І.О., к.е.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Summary: Alternative sources of formation of financial resources in the agrarian sector of the economy are considered, their bases and features are determined.

Key words: financial support, bank lending, bill financing, agricultural receipts, leasing.

Постановка проблеми. Розвиток агропромислового виробництва в Україні залежить від ефективного його фінансування. Але фінансування діяльності підприємств агропромислового сектора здійснюється з урахуванням специфіки функціонування цієї галузі, яка визначається сезонністю виробництва; наявністю значного часового інтервалу між періодами здійснення витрат та отримання кінцевих результатів; залежністю результатів діяльності підприємств та відповідно джерел фінансування від впливу природно кліматичних умов; необхідністю кредитного забезпечення операційної діяльності та подальшого успішного розвитку суб'єктів господарювання як наслідку впливу попередньо зазначених факторів тощо.

Основні матеріали дослідження. Сезонність виробництва аграрного сектору економіки обумовлює потребу у залучених коштах. Тому підприємцям у даній сфері треба шукати альтернативні джерела формування фінансових ресурсів.

З урахуванням поточних реалій та механізмів стимулювання виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств можна виокремити декілька інструментів фінансового забезпечення, зокрема банківське кредитування, вексельне фінансування, аграрні розписки, лізинг, державне фінансування, зовнішні запозичення тощо.

Основним інструментом фінансування для багатьох агровиробників залишається кредит на поповнення оборотних засобів (закупівля матеріалів, насіння, худоби, ремонту тощо), який надається строком на 1-2 роки та середній річній ставці від 16% до 23%. Заставою може слугувати нерухомість, техніка, транспорт, права на депозит. При цьому сума кредиту на поповнення оборотних засобів залежить від вартості застави та фінансового стану позичальника – чим вищий оборот та рівень прибутковості, тим більша сума кредитної лінії.

Сільгоспвиробникам, діяльність яких не залежить від сезонності, можна користуватися кредитом на поточний рахунок – овердрафтом. Строк погашення кожні 30, 60 або 90 днів, середня ставка річних 17-28%. Сума овердрафта залежить від тривалості відносин клієнта з банком, регулярності надходжень на рахунок, розміру обороту на рахунок.

Для поновлення технічного парку банки пропонують інвестиційні кредити або лізинг строком на 3-7 років, при ставці річних 5-20%. При цьому перший

внесок повинен складати від 20% до 30% вартості придбаної техніки. Стрімке зростання обсягів ринку лізингу в Україні супроводжується розвитком окремих його секторів, зокрема, збільшенням інтересу до лізингу сільськогосподарського обладнання.

Аграрним компаніям з позитивною кредитною історією банки пропонують використовувати вексельну форму розрахунку (з відстрочкою платежу) строком до 12 місяців з номінальною ставкою 0,7-1% суми векселя або до 5% річних.

З метою запровадження нової форми кредитування сільськогосподарських підприємств під заставу майбутнього урожаю прийнято Закон України «Про аграрні розписки». Дана форма кредитування на даний час є найбільш альтернативним джерелом фінансового забезпечення сільгоспвиробників при номінальній ставці до 3% річних, строком на 6-9 місяців. Заставою слугує майбутній врожай. Цей інструмент в розрахунках є більш доступним для середніх і малих сільгосппідприємств та фермерів.

Державна підтримка ґрунтується на національних пріоритетах і узгоджується з необхідністю інтеграції України до ЄС та єдиного світового економічного простору. Основними елементами системи державної підтримки є сукупність організаційних, економічних і правових заходів, які мають на меті підвищення ефективності діяльності аграрного сектору економіки, забезпечення комплексного та стабільного розвитку сільських територій, розв'язання проблем соціальної інфраструктури. Державне фінансування також здійснюється через систему форвардних закупівель Аграрного фонду та Державною продовольчо-зерною корпорацією України. Аграрний фонд активно просуває систему форвардних контрактів, яка дозволяє отримати доступ до фінансування для посівної і збиральної кампаній сільгосппідприємствам практично будь-якого розміру. Сума авансового платежу становить від 50 до 65% від вартості контракту, розрахованої на основі мінімальної інтервенційної ціни для відповідного класу зернової культури на умовах форвардного контракту.

Інший шлях, який можуть обрати для себе аграрії, – залучення дешевших кредитних коштів від іноземних фінансових установ, у тому числі і від Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). У жовтні 2016 року ратифіковано угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком. Для малих та середніх фермерів було виділено 400 млн. євро, строк надання кредиту – 12 років. Але при цьому українські позичальники намагаються уникати валютного кредитування.

Висновки. Зважаючи на різноманітність альтернативних джерел формування фінансових ресурсів, доступність та ефективність їх використання стримують високі відсоткові ставки та низький рівень технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.